

HUSZONKILENCEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS

AZ ÜGYVÉD ANYAGI FELELŐSSÉGE

Dr. Kovács Kázmér

a Magyar Ügyvédi Kamara és a Budapesti Ügyvédi Kamara elnökhelyettese

Tisztelt Elnök Úr, tisztelt Kollegák!

Az ügyvéd anyagi felelősségéről ügyvédként beszélni nem kis felelősség, ilyenkor szokták mondani akasztják a hóhért. Ehhez jön, hogy a szélesebb közvélemény előtt amit mi hivatásként élünk meg, nem túl népszerű. Eötvös Károly mondta, hogy *„az emberek úgy vannak az ügyvédekkel, mint a gyógyszerrel. Akinek nincs szüksége rá, elkerüli, akinek pedig szüksége van rá, az is tart tőle. Az emberek képzelete úgy bánik az ügyvéddel, mint az anyóssal”*.

Az ügyvéd, aki egyébként a kívülállók szerint csak kibicel az eljárásban, a műhibaperekben abba a helyzetbe kerül, hogy most már az ő bőrére megy a játék. Az ilyen eljárások száma az utóbbi években felszaporodott, ha pl. az ügyvédség 90% feletti részét kötelező felelősségbiztosítással lefedő MÜBSE-nek a statisztikáját nézzük, akkor azt látjuk, hogy 1992-hez a MÜBSE-hez 7 kártérítési igényt jelentettek be, 1996-ban 137-et, 2008-ban 349-et és 2009-ben 415-öt. Természetesen azt is kalkulálni kell, hogy az ügyvédi létszám eközben igen jelentősen emelkedett, de ez az arány nem egyszerűen a létszámbővülést fedi le, azt jelentősen meghaladja.

Ami a közvélemény előtt leginkább borzolja a kedélyeket, az az ügyvédi letéttel kapcsolatos problémakör, ami persze nemcsak az anyagi, hanem a büntetőjogi felelősség kérdését is felveti. Bár ritkán fordul elő, de egyszer sem volna szabad megtörténnie. Amikor készültem erre az előadásra, internetes honlapokat is megnéztem, és ott olvastam ezzel kapcsolatban kiváló ötleteket, például hogy esetleg a kamara csináltathatna kis kitűzőket a letét kezelésre jogosult ügyvédek részére, mint „becsületes vagyok”, „jobb vigyázni velem” és „garantáltan lenyúlom a pénzét” szövegekkel, és akkor valóban válogathatna az ügyfél, hogy kiben bízhat. Komolyabbra fordítva a szót, ha az ügyvédi törvény meghatározó jelentőségű szakaszait vizsgáljuk, akkor azt fogjuk találni, hogy végül is az ügyvéd két dologért tartozik anyagi felelősséggel, a lelkiismeretességért és a szakszerűségért. Abban az esetben, ha ezt elmulasztja, akkor az így tevékenysége körében okozott kárért teljes anyagi felelősséggel tartozik.

Az ügyvédi anyagi felelősség tehát ebben a tekintetben nem objektív, hanem felróhatósági alapú, ugyanakkor a letétkezelés körében az objektívhez közelítő, hiszen az elszámolási kötelezettséggel átvett pénz és értéktárgyakért teljes felelősséggel tartozik. Más kérdés, hogy ennek hogyan lehet minden esetben érvényt szerezni.

A letéttel összefüggésben fontos hangsúlyozni, hogy az ügyvédi kamarának van egy letétkezelési szabályzata, amely az ügyfelek biztonsága érdekében több követelményt támaszt az ügyvédekkel szemben. Egyrészt előírja, hogy a vagyonbiztosítás körében olyan szintű biztosítással kell rendelkezniük, amely fedezetet nyújt az általuk ténylegesen őrzött pénzeszközök erejéig. Tehát több pénzt a házi pénztárban nem tarthat az ügyvéd, mint amire a vagyonbiztosítása fedezetet nyújt, és a biztosítási feltételeknek is meg kell felelniük a tényleges őrzési feltételeknek. Másrészt a szabályzat, szintén az ügyfelek érdekében tartalmazza azt a követelményt, hogy arra az esetre nézve, ha az ügyvéd akadályoztatva lenne, akkor legyen egy olyan általános helyettese a számlavezető bankjánál bejelentve, aki a rendelkezési jogot ilyen esetben gyakorolhatja. A követelmény vonatkozik az ügyvéd elhunytára is. Ezen utóbbi rendelkezés arra az esetre vonatkozik, hogyha egyszemélyes ügyvédi irodáról van szó vagy egyéni ügyvédről, hiszen többszemélyes ügyvédi irodánál erre nincsen szükség.

A szabályozás tehát részint a kötelező ügyvédi felelősségbiztosítás, másrészt a vagyonbiztosítás területén is megpróbálja a társadalom védelme érdekében biztosítani az ügyfelek érdeksérelmeinek elmaradását.

Amennyiben az ügyvédi felelősséget abból a szempontból vizsgáljuk, hogy meddig terjed, akkor nem mellőzhető annak a vizsgálata sem, hogy egyáltalán mi az ügyvédi tevékenységnek a lehetséges tartalma. Az ügyvédi tevékenység klasszikusan megbízási természetű, ezért azok az ügyfelek, akik esetleg az eredmény elmaradása miatt elégedetlenek, és emiatt a megbízási díjat vissza akarják követelni, természetesen ezt az igényüket a bíróságon sikerrel nem érvényesíthetik. Az ügyvédek eljárása azonban azon túlmenően másra is kiterjedhet, mint amit az ügyvédi törvény úgy tartalmaz, mint ellenérték fejében és rendszeresen kizárólag ügyvéd által végezhető tevékenységet. Ilyen további ügyvédi tevékenység például a választott bírói tevékenység, a szabadalmi tevékenység, ingatlan-közvetítői tevékenység, közbeszerzési tanácsadást, stb. Ezeknél a magatartásoknál vagy ezeknél a lehetséges ügyvédi tevékenységeknél már az ügyvédi felelősség, illetve a

díjra való jogosultság vegyesen alakul. Az ingatan-közvetítés esetében például - ahogy erről egy legfelsőbb bírósági döntés is született - a két szerződéstípus, a megbízási szerződés és a vállalkozási szerződés elemei keverednek, és ott már valóban szóba jöhet az, hogy az eredményért való felelősség az ügyvéd részéről is felvethető legyen.

Speciális esete az eredményért való felelősségnek az úgynevezett sikerhonoráriumos ügyvédi megbízás. Ismert, hogy az ügyvédi megbízás keretében a díjmegállapodás jelenleg Magyarországon szabad, a sikerhonoráriumos megállapodás sem tiltott. A sikerhonoráriumos megállapodásnál nem arról van szó, hogy az ügyvéd garantálja az eredményt, hanem arról, hogy az ügyvédi díjnak egy bizonyos része - ez a bizonyos sikerhonorárium - csak abban az esetben válik esedékessé, ha az a remélt eredmény, amelyre tekintettel a megbízás létre jött, be is következik.

Az ügyvéd anyagi felelőssége általában csak a saját ügyfelével szemben vethető fel, azonban létezhet olyan tényállás, amikor az ügyvédnek az ügy szakszerű ellátásáért fennálló felelőssége mégis felvethető egy kívül álló harmadik személy oldaláról is. Ilyen például az elővásárlási joggal kapcsolatos ügyvédi kötelezettségek esetleges elmulasztása esetén adódhat. Konkrét esetben a bíróság az ügyvéd kártérítési felelősségét megállapította, és a nem ügyfél harmadik személy által felvetett igénynek helyt adott, mert az ügyvéd az elővásárlási jogra felhívás tekintetében mulasztott. Itt érdemes a figyelmet felhívnom arra, hogy a MÜBSE erre az esetre is a kockázatban állást biztosít a biztosított ügyvéd részére, miközben nincs tudomásom róla, hogy hasonló kockázatot az üzleti biztosítók is vállalnának.

Már korábban említést tettem a letéttel kapcsolatos ügyvédi felelősségről. Itt fontos egy olyan disztinkcióra a figyelmet felhívni, hogy nem véletlenül az ügyvédi letétkezelési szabályzat, amit a Magyar Ügyvédi Kamara adott ki, az elnevezésében is úgy fogalmaz, hogy „Letét és pénzkezelési szabályzat”. Tulajdonképpen az ügyvédi praxisban a letét fogalmán belül különbségtételt szoktunk a gyakorlatban alkalmazni, amikor a letéti szerződéstől függetlenül az ügyféltől átfutó tételekről, bevételezett pénzüsszegekről beszélünk. Fontos azonban tudni, hogy a letét klasszikus fogalma alatt és a letét számon kérhetősége szempontjából sincs jelentősége annak, hogy készült-e formális letéti szerződés vagy sem, mert letétnek minősül nemcsak az, ami egy háromoldalú szerződés letéti szerződés keretében az ügyvéd letéti számlájára kerül, hanem az is letétnek számít, és aszerint ítélandó meg,

ami például egy szakértői díjra befizetés, egy ellenféltől behajtott perköltség, egy bírósági illetéknek az átvétele.

Ennek hangsúlyozása azért lényeges, mert abban az esetben, ha netán az ügyvéd elhalálozna vagy az iroda felszámolás alá kerülne, akkor fontos szerepet kap, hogy az ügyvédnek az elkülönített letéti számláján legyenek azok a pénzek is, amelyek ilyen rendeltetéssel, úgymond átfutó tételként kerültek az irodába, mert megkönnyíti a továbbiakban annak az elbírálását, hogy mi az ügyvédi iroda saját vagyona és mi az, ami csak letéti szerződés keretében megőrzésre került az ügyvédi irodába. Ez tehát nem függ attól, hogy minek neveztük annak idején, vagy egyáltalán letéti szerződés készült-e.

Az ügyvéd letéttel kapcsolatos felelősségét érintő kérdés az is, hogy ugyan a Polgári Törvénykönyv szerinti letéti szerződésből általában csak annyi következik, hogy a letéteményes köteles az időlegesen rábízott dolgot megőrizni és a lejáratkor azt kiszolgáltatni, az ügyvéd letétnek azonban van egy speciális rendeltetése, a háromoldalúságon keresztül. Arra utalok, hogy az ügyvédi letét keretében az ügyvédnek nem ritkán mérlegelnie, és döntenie kell, hogy ki az, aki a letéti összeg felvételére jogosult, nagyon gyakran nem az a személy aki letette, hanem az ügynevezett kedvezményezett. Megint a MÜBSE biztosítási feltételeire utalok ezzel összefüggésben. Az ügyvédnek a letét kezelésével kapcsolatos magatartásáért általában az ügyvédi biztosítók nem tartoznak felelősséggel, különösen akkor nem, amikor bűncselekmény történt. Abban az esetben azonban, ha az előbb említett eljárása során téved az ügyvéd és így követ el műhibát, vagyis nem annak a személynek szolgáltatja ki a letéti összeget, akinek a részére helyes döntés szerint ki kellett volna szolgáltatassa, ezért a MÜBSE vállalja a felelősséget, és rendezzi az így bekövetkezett kárt.

Az ügyvédi felelősséggel kapcsolatos következő és speciális kérdéskör az ügyvéd és az ügyvédi iroda felelősségi körének az elválasztása. Ügyvédi tevékenységet nemcsak egyszemélyes ügyvédi irodában, illetve egyéni ügyvédként, hanem többszemélyes ügyvédi irodában is lehet folytatni, és az ügyvéd anyagi felelőssége - amennyiben szervezetileg ügyvédi irodában fejt ki tevékenységét – általában csak az általa az irodába bevitt vagyona erejéig áll fenn. Ez a főszabály azonban a műhibáért fennálló felelősség tekintetében nem áll fenn, műhiba elkövetése esetén az ügyvédi irodai tag teljes és korlátlan felelősséggel tartozik. A jogszabály úgy fogalmaz, hogy aki az ügyvédi tevékenysége szabályait vétkezen megszegte és

ezzel kárt okozott, ezért polgárjogi felelősséggel tartozik. Ez a szabály azonban azt a kérdést is felveti, hogy mi minősül az ügyvédi tevékenység körében okozott kárnak? Nyilván a klasszikus módon, tehát a fellebbezés késedelmes beadásával, vagy alakilag hibás végrendelet készítésével okozott kár mindenképpen ilyennek minősül. Ugyanakkor álláspontom szerint nem minősül az ügyvédi tevékenység körében okozott kárnak a kár akkor sem, hogyha egyébként az ügyvédi tevékenységgel valamilyen módon összefügg. Amennyiben például az ügyvédi irodában nyitva felejtik a vízcsapot, vagy más hasonló károkozás történik, az nem minősül ilyen értelemben az ügyvédi tevékenység körében okozott kárnak, mert az a többlet védelem, amit a jogalkotó biztosítani kívánt nyilván azzal a magatartással függ össze, ami az ügyvédi tevékenységnek a specifikuma.

Az eddigiektől eltérő további kérdés, hogy hogyan alakul az ügyvédi irodai tagok egymás közötti felelősségmegosztása. Természetesen az ügyvédi iroda alapszabálya a tagok egymás közötti kapcsolatában rendezheti ezt a kérdést, de ez nem befolyásolja, hogy az ügyvédi irodai tagok felelőssége hogyan néz ki a kifelé okozott károkért. Ez is az oka annak, hogy az ügyvédi felelősségbiztosító függetlenül attól, hogy iroda tagról van szó, vagy egyéni ügyvédről, a kártérítési felelősséget, és a biztosítási védelmet is odatelepíti magához az ügyvédhez, mert azon az állásponton van, hogy - függetlenül attól, hogy a megbízási szerződés az ügyvédi iroda részére jön létre - a károkozást az az ügyvéd személyesen követi el, aki a mulasztást vagy más hibát elkövette.

Amennyiben az ügyvédi irodai tag anyagi felelősségét más szervezeti formákhoz próbáljuk hasonlítani, és analógiát keresünk végső fokon arra a következtetésre is juthatunk, hogy amennyiben nem műhibáról beszélünk, akkor a kft. taghoz hasonlít az ügyvéd felelőssége, viszont ha műhibával okozott kárról van szó, akkor a bt. beltagjához.

Amennyiben az ügyvédekkel szembeni kárigény érvényesíthetősége általános feltételeit nézzük, akkor természetesen nemcsak az ügyvédi törvény speciális szabályait kell vizsgálni, hanem a Ptk. általános kártérítési szintű rendelkezéseit is, amelyek olyan követelményeket támasztanak, melyeket természetesen a műhibával okozott károk esetén is mérlegelni és alkalmazni kell. Ezek a legklasszikusabb alapvetések, melyek a kár fennállásának bizonyításával, vagy az okozati összefüggés igazolásának szükségességével függenek össze. Ide tartozik az is,

hogy a károsultnak a kármegelőzési kötelezettségét is teljesítenie kell és adott esetben a kármegosztás kérdése is felmerülhet.

Ha azt vizsgáljuk, hogy mi az a leggyakrabban előforduló ügyvédi mulasztás vagy magatartás, ami az ügyvédi műhiba miatti kárigény érvényesítést megalapozhatja, arra az összefüggésre érdemes első helyen utalnunk, hogy az ügyvédnek nemcsak jól, de kellő időben kell a megbízásnak eleget tenni. Az ügyvédi műhibák előfordulásának egyik legszélesebb köre, hogy az ügyvéd késedelmeskedett. Ilyenkor nagyon gyakran merül fel, hogy amennyiben nem késedelmeskedik, akkor vajon a megbízásnak milyen eredménye született volna. Ilyen esetek, ha az ügyvéd nem nyújtja be időben a keresetlevelet a bíróságra, elmulasztja a fellebbezési határidőt, későn nyújtja be a felülvizsgálati kérelmet. Ezzel a kérdéskörrel függ össze az úgynevezett árnyékper fogalmi köre. Az árnyékperrel összefüggésben azt látjuk, hogy jelentős bizonytalanság uralkodik bírósági körökben is arra nézve, hogy ez lefolytatható-e vagy sem. A Legfelsőbb Bíróság ugyan a leghatározottabban foglalt állást több ízben konkrét esetekben arról, hogy az árnyékper nem lefolytatható, más esetekben viszont mégis maga is utalt a konkrét ügyben az alsófokú bíróság által lefolytatott árnyékperben felvett bizonyítás eredményére, és ezen a címen (is) utasította el vagy éppen adott helyt a kártérítési keresetnek.

Például helyt adott az ügyvéd elleni kártérítési keresetnek olyan esetben, amikor egy elszámolás volt az előzményi per tárgya, és az ügyvéd nem tett eleget az ügyféltől megkapott iratok tekintetében az iratcsatolási kötelezettségének, illetve azokat késedelmesen, a mulasztás folytán már felhasználhatatlanul nyújtotta be a bíróságra. Az ügyvéd ellen folyó kártérítési perben a bíróság az előzményi perben elmaradt elszámolást elvégezte (árnyékper), és ennek alapján az ügyvédet elmarasztalta.

Más esetben egy hibás vértranszfúziós eljárás miatti orvosi műhiba miatti pert követően az ügyvédi műhiba miatti perben lefolytatták az elmaradt, az orvosi műhiba folytán elmaradt orvosszakértői bizonyítást, és ennek eredményeként az ügyvéddel szembeni kártérítési keresetet azon a címen utasították el, hogy amennyiben az alapperben lefolytatták volna a bizonyítási eljárást, az sem hozta volna azt az eredményt, ami a kárigényt az ügyvédi műhiba miatti felperes esetében megalapozta volna.

Nagyon speciális tényállású esete volt a késedelemnek - és ez egy kicsit átvezet már a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával kapcsolatos kérdéskörhöz - amikor a felperesi jogi képviselő egyetemleges marasztalást kért az alperesekkel szemben és

az első fokú bíróság az egyik alperessel szemben helyt adott a keresetnek, a másik alperessel szemben elutasította, majd ezt követően a fellebbezési eljárásban a másodfokú bíróság - miután csak az első fokon peresztes fellebbezett, az ő fellebbezése folytán - megállapította, hogy az a fellebbezés, amit az első fokon elmarasztalt alperes bejelentett, az alapos volt, vele szemben a kereset alaptalan, viszont az az alperes, akivel szemben a keresetet elutasították első fokon, azzal szemben alapos lett volna, de miután az ellen jogorvoslat nem érkezett, így mindkét alperes tekintetében a keresetet elutasító ítélet emelkedett jogerőre. Az ezt követő ügyvédi műhiba miatti perben a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az ügyvéd elmulasztotta azt a gondosságot, ami ilyen esetben elvárható, ki kellett volna arról az eshetőségről az ügyfelét oktatnia, ami végső fokon bekövetkezett, és ennek elmaradása miatt az ügyvédet az ügyvédi műhiba miatt elmarasztalta.

Az ügyvéd határidő mulasztását általában a bíróságok nagyon szigorúan ítélik meg. Általánosnak mondható, hogy az ügyvéd kórházi gyógykezelése sem alapozza meg a mulasztás kimentését. Az igazolási kérelmet ilyen esetekben elutasítják, mert elvárja a bíróság azt, hogy az ügyvéd akadályoztatása minden esetre felkészülve kellő helyttest állítson. Ennek a szemléletnek szerintem egy szélsőséges példáját igazolja az az eset, amikor még olyankor is az ügyvéd terhére rótták a bíróság az ügyvéd mulasztását, amikor a bíróság tévedett, mert téves idézést bocsátott ki, és ezen téves idézés folytán nem jelent meg az első tárgyaláson a felperes, így a bíróság a pert megszüntette. Arra a következtetésre jutott a Legfelsőbb Bíróság, hogy a bíróság által kibocsátott idézés ugyan téves volt, de a dátumokból ki lehetett következtetni, hogy abban az abban feltüntetett időpontban a tárgyalás nyilván nem volt megtartható, mert egy visszamenőleges időpont volt, de a döntés szerint az ügyvédtől az lett volna elvárható, hogy tisztázza, hogy mi a helyes időpont, és miután ezt nem tette meg, ezért a marasztalás vele szemben megalapozott.

Sajnos nem ritkán előfordul főleg kezdő kollegáknál, hogy a Legfelsőbb Bírósághoz címzett felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú bíróság helyett közvetlenül a Legfelsőbb Bíróságra nyújtják be. A Legfelsőbb Bíróság ilyenkor nem azzal a lehetőséggel él, hogy átteszi a beadványt az első fokú bírósághoz, hanem visszakézbésíti a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő ügyvédnek, ezáltal az ügyfél a visszakézbésítéssel eltelt idő folytán előállt késedelem miatt csúszik ki a 60 napos határidőből, ennél fogva amikor az irat megérkezik a Legfelsőbb Bíróságra, azt elkészttség miatt elutasítják. Ebben az esetben is a Legfelsőbb Bíróság az

ügyvéddel szembeni kártérítési perben arra az álláspontra helyezkedett, hogy bár nem jelentős súlyú az ügyvédi mulasztás, de az ügyvédtől mégis elvárható az szabályok pontos ismerete és a kárigényt alaposnak találta.

Az már egy más kérdés, hogy ilyen esetben, azaz egy felülvizsgálati eljárás elmaradásakor egyáltalán milyen kárról beszélhetünk. Általában az a peren kívüli gyakorlata a MÜBSE-nek – egyezően a bírósági gyakorlattal - hogy a jogorvoslati kérelem érdemi elbírálhatóságának elmaradása a vagyoni kárt nem, hanem kizárólag a nemvagyoni kárigényt alapozhatja meg, sőt többnyire a felülvizsgálati kérelem, mint rendkívüli jogorvoslati kérelemnek az elmaradása nem alapozza meg még a nemvagyoni kárigényt sem. Viszont a bírósághoz fordulás jogának az elvesztése vagy a rendes jogorvoslat jogának az elvesztése már a nemvagyoni kárigényt megalapozó körülmény. Mégis olyankor, amikor nagyon nyilvánvaló, hogy a jogorvoslati kérelemnek valamilyen okból nagy valószínűséggel a bíróság helyt adott volna, vagy éppen ellenkezőleg, az látszik nagyon valószínűnek, hogy az adott esetben egy teljesen alaptalan jogorvoslati kérelem benyújtása maradt el, akkor mind a vagyoni kártérítés, mind a nemvagyoni kártérítés körében is ellentétes precedensekkel is lehet találkozni a bírósági gyakorlatban.

További érdekes kérdést vet fel az ügyvédi műhibákkal összefüggésben, hogy hogyan kell megítélni az ügyvéd eljárását, ha a jogszabályok tartalma nem teljesen egyértelmű, vagy a bírói gyakorlat nem ad kellő eligazítást. Ügyvédi, tehát alperesi oldalról a közigazgatási jogkörben okozott károk analógiájára érdemes ilyen tényállásoknál hivatkozni, olyankor tehát ha az történik, hogy az ügyvéd által mérlegelt jogot végül is az alapperben a bíróságok másként állapították meg. A közigazgatási jogkörben okozott károknál ugyanis csak a jogszabályoknak vagy a bírói gyakorlatnak nyilvánvalóan és durva figyelmen kívül hagyása alapozza meg a kárfelelősséget. Hasonló döntést találunk az ügyvédi kárfelelősség tekintetében is a bírói gyakorlatban. Például a Ptk. 326. § (3.) bekezdése 3 hónapos határidőt szabja az igényérvényesítési jog feléledése tekintetében, s ennek a számítása, illetve a kezdő időpontja megállapítása tekintetében mondta ki elvi élel az egyik bíróság azt, hogy az ügyvédnek az eltérő jogi mérlegelés folytán nem áll fenn a kártérítési felelőssége. Utalt rá, hogy az alapperben a bíróság 2 évig folytatta a bizonyítási eljárást az ügy érdemében, majd végül mégis elévülés címén utasította el a keresetet, ezért a jogalkalmazás bizonytalansága az ügyvédnek nem felróható.

Nagyon fontos területe az ügyvédi műhibák lehetséges elkövetésének az ingatlan szerződések szerkesztése. Jóformán az is kimondható, hogy az az ügyvéd, aki nem csinál ingatlan szerződést, nem készít végrendeletet vagy öröklési szerződést és semmi másra nem figyel csak arra, hogy határidőt ne mulasszon, az szinte biztos lehet abban, hogy számon kérhető ügyvédi műhibát nem fog elkövetni. Az ingatlanszerződéseknél viszont nagyon gyakori az ügyvédi műhiba még hozzá több okból.

Magyarországon széles körben rendelkeznek az ügyvédek jogosítvánnyal az ingatlan szerződések, a házassági vagyoni jogi szerződések, a cégiratok szerkesztése területén, amit az ellenjegyzés címszóval szoktuk jellemezni. Az ellenjegyzés lényege - ahogy az ügyvédi törvényből is, de az Iny. tv.-ből is kitűnik – többek között azonosítási kötelezettséget ró az ügyvédre. Azonosítja tehát a szerződés tárgyát, a feleket, azonosítja a szerződéses szándékot és igazolja az okirat szakszerűségét. A felsorolt négy elem bármelyikében hibát lehet elkövetni. Az egyik, gyakran az ügyvéddel szemben felvethető kérdés a fél beazonosításának a kérdése. Ezen a téren többféle döntés is született már, minthogy többféle ügyvédi magatartással is találkoztunk. Önmagában az, hogy hamis személyigazolvánnyal jelennek meg az ügyvéd előtt, és ő nem veszi észre azt, hogy a személyigazolvány hamis volt, nem alapozza meg az ügyvéddel szembeni kárigényt, de megalapozhatja abban az esetben, ha az eljárása során valamilyen kirívó körülmény ellenére nem konstataálta azt a többletkockázatot, ami ebből adódik. Volt olyan eset is, hogy az ügyvéd csak egy mobiltelefonon folytatott beszélgetés eredményeként igazolta a fél személyazonosságát az ellenjegyzésével, és mint utóbb kiderült, becsapták és természetesen ebben az esetben a bíróság meg is állapította az ügyvéd kártérítési felelősségét.

Az ügyvéd eljárásával, okiratszerkesztésével kapcsolatban nagyon gyakran, bár az utóbbi időben szerencsére már - a földhivatal időbeli felzárkózásának következtében - viszonylag ritkábban előforduló problémakör az úgynevezett elintézetlen széljegy folytán előállott jogi helyzet minősítésének a kérdése. Az ügyvédtől nagyon gyakran elvárják azt a felek, hogy annak ellenére működjön közre az újabb jogügyletben, hogy még az előző sem zárult le, arra nézve az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre még elintézés hiányában nem került sor, ezért van csak széljegy. Ilyenkor felmerülhet a kérdés, hogy a bizonytalan helyzet kedvezőtlen alakulása esetén mi az, amiért az ügyvéd felelőssé tehető. Abban az esetben, ha az ügyvéd tájékoztatási

köteletségének bizonyítható módon teljes körűen eleget tesz, és ennek ellenére az ügyfél az esetlegesen mutatkozó kockázatok ellenére vállalja ezeket, akkor az ügyvéddel szembeni kárigény nem lesz alapos. Természetesen más a helyzet akkor, ha az előző jogügylet felismerhető hiányossága folytán az ügyvédnek gondolnia kellett volna arra, hogy az eladó nem lesz tulajdonos, ennél fogva nem is lehetne eladó. Egy konkrét ügyben a gyámhatósági jóváhagyó határozat elmaradása következményeinek a felismerése maradt el. Ez a bíróság döntése szerint megalapozta az újabb jogügyletben közreműködő ügyvéd kárfelelősségét, mert felismerhető kellett volna legyen a számára, hogy az előző jogügylet érvénytelensége folytán az eladó nem adhatna el, hiszen nem válik ő maga sem tulajdonossá. Ennél fogva az újabb jogügylet miatt vele, és a szerződést szerkesztő ügyvéddel szemben érvényesített kárigény után az ügyvéd és az ő között – már a belső jogviszonyukban – történő kármegosztást a bíróság úgy alkalmazta, hogy 90%-ot az ügyvéd terhén és csak 10%-ot az eladó terhén állapított meg, kihangsúlyozva, hogy a felek pontosan azért bíztak meg az ügyvédet, hogy a szakmai biztonságot nyújtsa. Ügyvédjelölti oktatásnál sem győzzük hangsúlyozni a korábban ügyvédi tényállásnak, most megbízási szerződésnek nevezett okirat fontosságát. Talán közismert, hogy az ügyvédi megbízási írásban kell, hogy létrejöjjön, aminek a kötelező tartalma megbízási díj, a várható költségek és a megbízási tartalma. Az írásba foglalás elmaradása azonban csak a bizonyítási terhet fordítja meg az ügyvéd hátrányára, ennél fogva az ügyvédnek alapvető érdeke, hogy a megbízási szerződés pontosan tartalmazzon mindent, mert egyébként az ügyvéd hátrányára fogják – adott esetben az ügyvéd elleni kártérítési perben is – értékelni, hogy nem pontosan húzható meg, hogy a megbízási tartalma meddig terjed.

Konkrét ügyben például a bíróságok azért marasztalták el az ügyvédet, mert egy büntető ügyben úgy vállalta a sértetti képviselőt, hogy a polgári jogi igényt is fogja érvényesíteni. Ez egy közúti balesetben elhunyt házastárs miatti kárigény érvényesítés, illetve sértetti képviselő volt. Az ügyvéd azt a téves tájékoztatást adta az ügyfelének, és ennek megfelelően is járt el, hogy meg kell várni a büntetőeljárás befejezését, mert bizonytalan volt a sértetti közrehatás mértéke, illetve, hogy egyáltalán megállapítható-e a terheltnek a bűncselekmény elkövetéséért fennálló felelőssége. A büntetőeljárás befejeződött, és ugyan jogerősen elmarasztalták a vádlottat, azonban amikor ezt követően a fél a kárigényt próbálta érvényesíteni, a gépjármű felelősségbiztosítási szabályok alapján a késedelmi kamatra ez már nem

terjedhetett ki. A gépjármű felelősségbiztosítási jogszabály ugyanis a károsult oldalán is előír egy 30 napos bejelentési kötelezettséget azzal, hogy ennek hiányában, a késedelmes teljesítés következményei a biztosítóval szemben nem alkalmazhatóak. Kitérőként említtem meg, hogy itt ugyan elmarasztalták az ügyvédet a kamat elmaradt érvényesíthetősége folytán, de szerintem ez a döntés – amit végül a Legfelsőbb Bíróság hozott meg – hibás volt. Az ítéletben ugyanis sehol nem történt említés arról, hogy a felelősségbiztosító térítési kötelezettségétől függetlenül (amely valóban kamatmentessé vált a késedelmes bejelentés folytán) az egyenes károkozó teljes késedelmi kamatra is kiterjedő kártérítési felelőssége a Ptk. általános szabálya alapján változatlanul fennállt, tehát a kamat vele szemben érvényesíthető lett volna, vagyis a károsult – szerintem - nem tett eleget kárenyhítési kötelezettségének, amikor meg sem kísérelte a kamatvesztéséből eredő kárát a tényleges károkozóval szemben érvényesíteni, és azt kizárólag az ügyvédtől követelte.

A Legfelsőbb Bíróság ugyanakkor más ügyben kimondta az egyébként nyilvánvalóan és elég durván műhibát követő ügyvéd esetében, hogy azért nem alapos mégsem a vele szembeni kárigény, mert a károsult az úgynevezett egyenes károkozó bt.-vel szembeni felszámolási eljárásban – ahol egyébként valószínűleg nem is lett volna kielégíthető a hitelezői igény – nem tudta igazolni, hogy azt kellő időben bejelentette. Ebben az ügyben tehát azt mondta ki a bíróság, hogy a károsult ezzel a mulasztásával nem tett eleget a kárenyhítési kötelezettségének és kárigényét az ügyvéddel szemben elutasította.

Az újabb idők gyakorlatából említtem az ingatlan-nyilvántartással és az ingatlan szerződésekkel összefüggésben azt a bírósági döntést, ami azzal összefüggésben született, hogy a felperes részére egy részletvétel során az ügyvéd olyan konstrukciót alkalmazott, hogy tulajdonjog fenntartással történő eladás tényének a feljegyzését kérte az ingatlan-nyilvántartásban. Ez meg is történt, azonban az eladóval szembeni végrehajtási jog bejegyzésére került sor azt követően, hogy az említett tulajdon fenntartással történő eladás tényének a feljegyzése az ingatlan-nyilvántartásba megtörtént. Ugyanis az a szabály az ingatlan-nyilvántartási jogban, hogy semmilyen egyéb jog, de éppen egyedüli kivételként a végrehajtási jog viszont a feljegyzett ingatlan eladás sorrendiségét megelőzi, ennél fogva a konkrét ügyben is az újonnan érkező végrehajtási jog „beelőzte” a tulajdon fenntartással történő eladás tényének a feljegyzését. A vevő tehát elvesztette a már kifizetett vételár előleget. A kárigény érvényesítése során arra hivatkozott a volt ügyfél az ügyvéddel szemben,

hogy amennyiben nem ezt a konstrukciót alkalmazza a szerződéskötéskor, hanem kéri a tulajdonjog bejegyzését, és egyúttal az ingatlan-nyilvántartási eljárás függőben tartását, akkor ez a következmény elmaradt volna. A bíróság a keresetet elutasította, kifejtve, hogy az a körülmény, miszerint az ügyvéd a két azonos értékű és azonos funkciójú konstrukció közül nem az utóbb szerencsésebbnek bizonyuló változatot választotta, a kártérítési felelősségét nem alapozza meg, még akkor sem ha egyébként igazolható is, hogy amennyiben ezt választja, akkor ezzel ügyfelét megóvjá, hiszen nem merült fel semmi olyan körülmény, miszerint az eladóval szembeni végrehajtási eljárásra számíthatnia kellett volna.

Másik esetben azért próbálta felelőssé tenni korábban eljáró jogi képviselőjét a felperes, mert egy remélt hitelfolyósítás hiúsult meg, és a foglalóval kapcsolatos veszteségét tekintette olyannak, továbbá az ügylet meghiúsulásából eredő egyéb kárait, amiért annál fogva lenne felelős az ügyvéd, hogy erre az esetre nem biztosította kellőképpen az ő érdekét az adásvételi szerződésben. A bíróság itt is az ügyvéd mellett foglalt állást kihangsúlyozva, hogy az ingatlanszerződésnél mind az eladó mind a vevő érdekeit figyelembe kell az ügyvédnek vennie, és elegendőnek tartotta azt a kioktatást, ami benne volt a szerződésben a foglaló jogi természetét illetően. Utalt arra is, hogy az eladó volt az, aki sugallta miszerint igen nagy biztonsággal erre a hitelfolyósításra sor fog kerülni, ezért a kártérítési felelősséget az ügyvéddel szemben emiatt sem állapította meg.

Sok hasonló tényállás adódna még itt, de úgy látom, hogy messze túlléptem a háromnegyed órás időkeretet, amit eredetileg terveztünk. Én azt gondolom, hogy az ügyvédi tevékenység, mint hallható volt az elhangzottakból „veszélyes üzem”, ezért rendkívüli odafigyelést igényel egyébként is, de különösen az ügyvédi magatartással szembeni fokozódó szigor folytán. Itt érdemes utalni az orvosi műhibaperekkel kapcsolatos bírói gyakorlat szigorodására is, ahol már az esély elvesztését is a legtöbbször a bíróságok a kárigényt megalapozó tényállásként fogadják el. Az ügyvédi műhiba perekben ez azért másként alakul, mert éppen a kötelező ügyvédi felelősségbiztosítás folytán egyéb szempontból is óvatosan kell eljárni. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy amennyiben ezen a területen is már az esély elvesztését is azonosítanánk a kár bekövetkezésével, akkor ebből különös veszélyek adódnának. Szembe kellene nézni ugyanis azzal, hogy nagyon csábítóvá válna például a fellebbezést a 16. napon beadva, vagy más módokon kártérítési tényállásokat teremteni, majd így tartani a markot az ügyvédi biztosítónál az

egyébként bizonytalan kimenetelű fellebbezés elmaradt biztos sikerét állítva. Sajnos ugyanis egyes ügyvédek és egyes ügyfelek esetleges visszaélésének a lehetőségét sem lehet teljes mértékben kizárni. Az orvosi műhibákra vonatkozó bírói gyakorlat áttérése változatlan formában bizonyára nem várható. Emellett is tényként lehet leszögezni, hogy az ügyvédi magatartások megítélése során a szigor fokozódik a bíróságon. Más kérdés, hogy amikor a bíróságok az ügyvédi magatartás vagy az ügyvédi felelősség mértékét egyre keményebben állapítják meg, akkor másnap, amikor mondjuk az ügyvédek által végzett munkára tekintettel a pernyertes félnél indokoltan felmerülő perköltség összegét állapítják meg, mindezt hogyan veszik figyelembe.

Ez azonban egy másik előadás témája lehet. Köszönöm a figyelmüket.